

VREDNOSTI ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Iskalci prejema upravnistvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 469.

V Ljubljani, v petek dne 27. decembra 1912.

Leto II.

Hrvaško vprašanje.

V Budimpešti in na Dunaju zopet rešujejo hrvaško vprašanje. Kljub diplomatičnemu skomizgavanju ob z. skrivnostkarjev je vendar gotovo, da se inenjuje bolezen, zaradi katere je pandur Čuvaj odjadral na dopust, drugače kakor malarija. Mogoče, da je zanj »malarija«, kajti odštevši večni strah, ki ga je imel ta »pri narodu priljubljeni« novodobni junak »pred revoluciji in bombami, je bil komisarijat zanj vendar najkrajšnja doba njegovega življenja. Dasi je bila ta malopomenbna prikazen vedno zaljubljena vase in bi bil nekdanji mali mest. komisarček najrajši vedno posnemal purana in pava, se mu vendar nikdar ne bi bilo smelo sanjati, da bo imel kdaj res v banski palači kaj več opraviti kakor poklone delati in ponižno raportirati. Da je bil nazadnje nekoliko mesecev tam doma, da je na Hrvaškem lahko igral grmečega despota kakor nekdanj po kompanijski sobi, to je bilo kakor v pravljici. Toda kar mu je ostalo od komisarstva, ga bo spominjalo, da je ni bila pravljica. Še lepši spomin bi se nabral, če bi mogel ostati vsaj še leto dni vsegamogočni gospodar.

Ali to zdaj ne gre. »Dovolili« so mu dopust iz zdravstvenih ozirov, in narobe — filozof, ki ima sicer dovolj trdo glavo, že razume, kaj to pomeni. Za njegovim komisarstvom stoji pika in nič več se mu ne bo treba tako strašno mučiti z grozovitimi vladnimi posli. Livrirani vratar pred bansko palačo se mu je zadnjikrat poklonil.

In zdaj imajo gori, kjer glumijo olimpske bogove, zopet skrb za Hrvaške. Tisoč govoric frfota po zraku, tisoč kombinacij o novi uredbi položaja na Hrvaškem izhaja iz tisočerihi pametnih glav. Druga je bolj groteskna od druge. Eni vedo, da se nadomesti Čuvaj le z drugim komisarijem, drugi zatrjujejo, da bo novi podban »homo regius«, tretji so prepričani, da bo zborni poveljnik vodil provizorično vladno četrti so pa celo počenji, da bo imel mož, kateremu se izroči usoda Hrvaške, svoj sedež kar v Budimpešti. Eno pa se ponavlja v vseh teh burlesknihih gibanjih: Nobeno ne misli niti od daleč na to, kaj pravi, kaj sodi, kaj hoče hrvaško ljudstvo. Narod je samo nekakšna stvar, nekakšen predmet, s katerim se igrajo kakor s figurami na šahu.

Burboni se po revoluciji niso ničesar naučili in niso ničesar pozabili. Takih Burbonov je še danes mnogo, prav posebno na Avstro-Ogrskem. Ker je bilo pod komisarstvom ljudstvo tako speto in potlačeno, da si ni moglo geniti, mislilo od božje jeze nad avstro-ogrsko narode poslani debeloglavci, da je pocukal Čuvaj že vse živce iz Hrvatov in popil vsu kri iz njihovih žil, pa se bo zdaj z njimi lahko ravnalo kakor z marionetami. Baje hočejo imeti »garancijo«, da se ne bo nihče več dotikal stebrov ogrsko-hrvaškega razmerja, to se pravi, da ne bo nihče več pisal zoper ogrsko hegemonijo in zoper izkoriščanje hrvaškega ljudstva. Kakor se pri vojakihi izdaja celemu polku ukaz, ki stoji nad vsakim mnenjem in nad vsako voljo, tako grme iz Budimpešte: Sic volemus, sic lubemus! Narodu se pa ne sme niti zazdeti, da je v njem nekaj živiga, kar mu brani, da bi si dal nakladati jarme in komate.

Ogrski velebečarji stojijo seveda na stališču, da je Hrvaška njihova zadeva, o kateri ne sme nihče ziniti besedice, ker se sicer pregreši zoper

vseh deset madjarskih božjih zapovedi. Kljub temu se sme in mora še marsikdo zanimati za hrvaške razmere; tudi mi in tudi Avstrija. Ves respekt ogrski saostojnosti; Madjarom želimo toliko svobode kolikor vsem narodom, nič manj ne kakor sebi. Toda kadar je svoboda enega le sredstvo za zatiranje drugega, tedaj splahne ves naš respekt pred tako samostojnostjo, in zato ima tudi Avstrija, ki ne leži na luni, tehtne razloge, da se zanima za takozvane »notranje ogrske« razmere. Tista Avstrija, ki se je z neverjetno vervo potegovala za — albansko avtonomijo, ima naposled Hrvaško bolj pred nosom kakor albanski Kras.

Prav z albansko akcijo je Avstrija ustvarila prejudice. Če je za Albance, ki niso imeli doslej še nikakršnega narodnega življenja, ne narodne organizacije, ne narodne zavesti, tako potrebna avtonomija, katero jim seveda od srca privoščimo, da bi bili šli morda celo avstrijski polki zanj na bojišče, tedaj ne bo našla ista Avstrija argumentov, s katerimi bi se mogla odreči avtonomiji avstro-ogrskemu narodu. Zlasti ker zaradi te avtonomije ni treba korakati v krvavi boj. Posebno velja to za Hrvate, ki imajo že davno svojo avtonomijo — na papirju sicer, v praksi pa podpisano in garantirano.

Česar se ne morejo naši Burboni s te ali one strani Litve naučiti, je predvsem to, da se je zadnji čas v Evropi marsikaj izpremenilo, kar kaže, da ni pametno posnemati Turčijo. Na jugu Avstro-Ogrske so nastali novi interesi, pa se ne bo moglo več politično diletantirati po starih vzorcihi. Zahteva narodne avtonomije je dobila tako trdno podlago, kakor je še nikoli ni imela in nobeno Čuvajstvo je ne bo več moglo zatreči. Zaradi tega je smešno, če se v Budimpešti sklicujejo na »razmerja« in »vezi« in vsakovrstne zastarele instrumente. Tako smešno, kakor če bi se kdo skliceval na posest nekdanjega bizantinskega cesarstva.

Z balkansko preureditvijo je prišel nov čas, ta pa zahteva tudi novih razmer. In najmodrejši državnik je tisti, ki zna času dati, kar potrebuje. To se močno razlikuje od madjarskih pretenzij, in to mora tudi Avstrija imeti pred očmi.

Nacionalni program socialne demokracije, ki zahteva avtonomijo za vse narode, postaja akuten. Avstrija mora misliti na svojo varnost na jugu in do te ji odpira najvarnejšo pot zadovoljitev narodov. Temu interesu Avstrije tudi Madjari s svojo megalomanijo ne smejo stati na poti. Program avtonomije se mora razširiti preko cele monarhije in povsod izvesti, stara šara pa spada v ropotarnico. Hrvaško vprašanje pa se mora reševati tako, da bodo Hrvati dobili, kar jim po pravici gre, ne pa da bo par madjarskih oligarhov povečalo svoje krivične privilegije. Vsaka druga pot je napačna in nevarna — zdaj bolj kot prej.

Manifest internacional.*

(Konec.)

Posebno pozornost imajo socialno demokracijske stranke na Avstro-Ogrskem, kakor tudi socialisti v Italiji posvetiti albanskemu vprašanju. Kongres priznava pravico albanskega naroda do avtonomije. Protestira pa proti

* Nadaljevanje interpelacije poslancev Adler, Pernerstorfer, Seitz in tovariši z dne 20. decembra 1912.

temu, da bi postala Albanija pod plaščem avtonomije žrtev avstro-ogrsko in italijanske gospodarske pohote. V tem vidi kongres ne le nevarnost za Albanijo samo, temveč tudi ugroženje miru med Avstrijo in Italijo. Samo kot avtonomen ud demokratične balkanske federacije more Albanija imeti zares samostojno življenje. Kongres poziva torej socialne demokrate na Avstro-Ogrskem in v Italiji, naj pobijajo vsak poizkus svojih vlad, ki bi imel namen potegniti Albanijo v njih vplivno sfero, in naj nadaljujejo svoje delo za utrditev prijateljskih razmer med Avstro-Ogrsko in Italijo.

Tembolji je nerazumljivo, da je ostala v veljavi konfiskacija zadnjih dveh stavkov sledečega odstavka, dočim na Predarskem nista zapadla konfiskaciji:

Z velikim veseljem pozdravljamo kongresne protestne stavke ruskih delavcev kot jamstvo, da okreva proletarijat na Ruskem in na Poljskem od udarcev, ki mu jih je prizadela carska protirevolucija. V tem spoznava kongres najmočnejše jamstvo proti zločinskimi spletakarjam carizma, ko je krvavo porazil narode svoje dežele, ko je nešteto krat izdal balkanske narode in jih prepustil njihovim sovražnikom, opoteka med strahom pred posledicami, ki bi jih vojna imela zanj, in med strahom pred gonjo nacionalističnega gibanja, katero je bil sam ustvaril. Če se carizem zdaj zopet napravlja, da bi se delal osvoboditelja narodov na Balkanu, tedaj nastopa le zato tako, da bi pod to hinavsko pretvezo zopet osvojil nadvlado na Balkanu. Kongres pričakuje, da bo okrepčani mestni in kmetijski proletarijat Rusije, Finske in Poljske raztrgal to mrežo laži, da se bo uprl vsaki vojni pustolovščini carizma, da bo pobijal vsak napadalni namen, bodisi na Armenijo, bodisi na Carigrad, in da bo osredotočil vso svojo moč okrog obnovitvi revolucije, osvobodilnega boja proti carizmu. Saj je carizem tudi upanje vseh reakcionarnih sil v Evropi in zagrizen sovražnik demokracije narodov, nad katerimi vlada, tako da mora vsa internacionala smatrati za eno svojih najodločnejših nalog, da ga strmoglavijo.

Nasprotno pa je dunajsko sodišče razveljavilo konfiskacijo sledečega mesta:

Najvažnejša naloga v akciji internacionala pa pripada delavskemu razredu v Nemčiji, Franciji in Angliji. V tem hipu je naloga delavcev teh dežel, zahtevati od svojih vlad, da odrečejo Avstro-Ogrski kakor tudi Rusiji vsako podporo, da se vzdrže vsakega vmešavanja v balkanske zmede, in da ohranijo brezpogojno nevtralnost. Vojna med tremi vodilnimi kulturnimi narodi zaradi avstrijsko-srbskega pristanjskega spora bi bila zločinska blaznost. Delavci Nemčije in Francije ne morejo priznati, da obstoja kakršnakoli s tajnimi pogodbami povzročena dolžnost za poseganje v balkanski konflikt.

Če pa bi v nadaljnjem vojaškem razvoju propad Turčije povzročil omajanje osmanskega gospodarstva v Prednji Aziji, imajo socialisti na Angleskem, Francoskem in Nemškem nalogo uvesti se z vso močjo osvojevalni politiki v Prednji Aziji, ki bi morala dovesti naravnost do svetovne vojne. Za največjo nevarnost za evropski mir smatra kongres umetno gojeno nasprotstvo med Veliko Britanijo in nemško državo. Kongres priznava torej trud delavskega razreda v obeh deželah za premostitev tega nasprotstva. Za najbolje sredstvo v ta namen

smatra sporazum med Nemčijo in Anglijo o ustavitvi pomorskega oboroževanja in o odpravi pomorske plenilne pravice. Kongres poziva socialiste v Angliji in Nemčiji, da nadaljujejo agitacijo za tak sporazum.

Premaganje nasprotja med Nemčijo na eni, Francijo in Anglijo na drugi strani bi odpravilo največjo nevarnost za svetovni mir, omajalo bi moč carizma, ki izkorišča to nasprotje, onemogočilo napad Avstro-Ogrske na Srbijo in zagotovilo svetu mir. Temu cilju se ima torej pred vsem posvetiti delo internacionala.

Nasprotno pa je nerazumljivo, da je dunajsko sodišče potrdilo konfiskacijo sledečega odstavka:

Kongres konstatira, da je vsa socialistična internacionala složna glede na ta načela zunanje politike. Delavec vseh dežel poziva, da zoperstavi kapitalističnemu imperializmu silo mednarodne solidarnosti proletariata. Gospodujejoče razrede vseh držav svari, da ne poostre z vojnimi akcijami še bolj bede množice, katero povzroča kapitalistični način proizvodnje. S povdorkom zahteva mir. Vlade naj ne pozabijo, da ne morejo ob sedanjem stanju Evrope in z ozirom na razpoloženje delavskega razreda ne morejo izvesti vojne brez nevarnosti zase; spominjajo naj se, da je nemško-francoski vojni sledil revolucionarni izbruh komunne, da je rusko-japonska vojna razgibala revolucionarne sile narodov ruske države, da je tekmovalje v vojaškem in pomorskem oboroževanju nezasiščeno zaostrišlo razredne konflikte na Angleskem in na kontinentu in povzročilo velikanske delavske stavke. Bilo bi blazno, če bi vlade ne razumele, da mora že sama misel na grozote svetovne vojne izzvati ogorčenje in upornost delavskega razreda. Proletarci občutijo kakor zločin, da bi morali streljati drug na drugega za profit kapitalistov, za častihlepnost dinastij, ali pa za višjo slavo diplomatskih tajnih pogodb.

Če hočejo vladne sile prerezati vsako možnost normalnega razvoja in s tem prignati proletarijat do obupnih korakov, bi morale same nositi vso odgovornost za posledice krize, ki bi jo same povzročile.

Osvobodilo je dunajsko sodišče naslednje mesto:

Internationala bo podvojila svoj napor, da prepreči vojno, naglašala bo svoj protest vse krepkeje, dajala bo svoji propagandi vse energičnejšo in obsežnejšo obliko.

Zato naloga kongresa internacionalnemu socialističnemu tajništvu, da s čim večjo pozornostjo zasleduje dogodke ter da vzdržuje in krepeča zvezo med proletarskimi strankami, naj se zgodi karkoli. Proletarijat se zaveda, da je v tem trenutku nositelj vse bodočnosti človeštva. Da prepreči uničenje cveta vseh narodov, katerim prete vse ostudnosti moritve množice, lakote in kuge, bo proletarijat porabil vso svojo energijo.

Tako se obrača kongres do proletarcev in socialistov vseh dežel, da dvignejo svoj glas v tej odločilni uri. Razglašajte svojo voljo v vseh oblikah in na vsakem kraju. Dvignite svoj protest z vso silo v parlamentih! Združite se v množicah za velike manifestacije! Izrabite vsa sredstva, ki Vam jih daje organizacija in sila proletarijata v roke! Skrbite za to, da bodo imele vlade venomer pazno in strastno voljo

MAKSIM GORKIJ:

Makar Čudra.

(Konec.)

Vzradostil sem se, zelo vzradostil! — pomisli — bila je smela, krasna deklica ta Radda! Stopila je k njemu, on ni slišal. Položila mu je roko na ramo; Lojko je vztrepetal, zmaknil roke od obraza in je dvignil glavo. In kako je naenkrat skočil pokonci in zgrabil za nož! Oj, zabodel bo deklico — videl sem in sem že hotel poklicati tabor na pomoč, teči k njima, kar slišim!

»Vrzi proč! Sicer ti razdrobim glavo! — Pogledi! v njenih rokah se je zasvetila pištola in namerila je na Lojka na čelo. Od vruga je bila ta deklica! »No«, sem si mislil, »sedaj sta si enaka po močeh, kaj bo sedaj?«

»Poslušaj!« — in Radda je zateknila pištolo za pas ter je rekla Zobarju: »Nisem prišla, da te ubijem, ampak da se spravim s teboj; vrzi nož proč!« Lojko ga je vrgel in ji pogledal mračno v oči. Čudovito je bilo je bilo to, brate! Dva človeka sta si stala nasproti in se kot dve zveri merila z očmi drug drugega, a oba sta bila tako krasna, smela človeka. Gledal je na nju jasni mesec in gledal sem jaz — to je vse.

»No, poslušaj me, Lojko: jaz te ljubim!« je govorila Radda. Oni pa je samo zganil z ramami, kot da bi bil zvezan na rokah in na nogah.

»Že mnogo mladecev sem videla, toda ti si smešji in krasnejši od njih na srcu in na licu. Vsak izmed njih bi si bil takoj pobril brke — da sem le trenila z očesom, vsi bi mi bili popadali k nogam, ako bi bila hotela. Toda čemu to? Saj že itak niso bili nič kaj hrabri in smeli in jaz bi jih vse pobabila. Malo je ostalo na svetu hrabrih, možatih cigánov, malo, Lojko. Nikoli še nisem nikogar ljubila, Lojko, a tebe ljubim. Ali jaz ljubim tudi še svobodo! Svobodo pa,

Lojko, bolj ljubim nego tebe. A brez tebe ne morem živeti. Glej, jaz hočem, da si moj z dušo in s telesom, slišiš?« — On se je smehljaj.

»Slišim! Radost je v mojem srcu, poslušati tvoje besede! No, govori dalje!«

»Toda še to, Lojko: vseeno je, kako se ti vrtiš in obračaš, jaz te premagam, moj bodeš. Torej ne izgubljal zastoj časa — pred teboj te čakajo moji poljubi in moje ljubkovanje... vroče te bom poljubovala, Lojko! Pri mojih poljubih boš pozabil na svoje smelo, ponosno življenje in živahne pesmi tvoje, ki tako radostne mlade cigane — junake, ne bo nič več donela po stepi — pel boš zaljubljene, nežne pesmi tvoje, ki tako radostne mlade cigane — junake, ne bo nič več donela po stepi — pel boš zaljubljen, nežne pesmi meni, tvoji Raddi. Ne izgubljal, torej zaman časa — povedala sem ti že; jutri se mi boš pokoril kot starejšemu tovarišu junaku. Priklonil se mi boš k nogam pred celim taborom in poljubil boš moje desno roko — in tedaj bom tvoja žena.

»Vidiš kaj je zahtevala vražja deklica! To je bilo nezasiščeno; le pri Črnogorcih je bilo tako preda davnimi časi — so govorili stari ljudje — toda pri ciganihi — nikoli! Pobratimstvo z deklico, z žensko! Na-a, pomisli, sokol, ali ni to presmešno? Lomi si celo leto glavo in ne stuhlaš ničesar temu podobnega!

»Lojko je skočil na stran in je zarjul skozi celo stepe, kakor da bi bil ranjen v srce. Radda je vztrepetala, a ni se izdala.

»No, zdravstvuj do jutra, a jutraj storiš, kar sem ti zapovedala. Slišiš, Lojko!«

»Slišim! Storiš bom!« — je zastokal Zobar in stegnil roke proti njej. Ona ga ni niti pogledala in zazibal se je kot drevo, ki ga je zlomil veter, in je padel na tla, ihtel in smeje se.

»Tako je mučila mladača prokleta Radda. S težavo sem ga zopet spravil k zavesti.

»Ej! Kateremu vragu more kaj rabiti, če ljudje ginevajo v žalosti? Kdo rad poslušaj,

kako ječi in se trga od bolesti človeško srce? In se trga od bolesti človeško srce? In sedaj pomisli to!

»Vrnil sem se v taborišče in sem o celi stvari pripovedoval starcem. Premislili so in so sklenili počakati, da vidijo, kaj se bo zgodilo iz vsega tega. Iztekla pa se je stvar takole: Ko smo se zvečer vsi zbrali okoli ognja, je prišel tudi Lojko. Bil je ves v zadregi in skozi nož je silno shušal, oči so mu vpadle; pobesil jih je proti tlom in, ne da bi jih dvignil, nam je dejal:

»Tako je s stvarjo, tovariši: izprašal sem si to noč srce in nisem našel prostora v njem za svoje staro, svobodno življenje. V njem živi samo Radda — to je vse! To je ona krasica, Radda, ki se posmehuje kot carica! Ona svojo svobodo bolj ljubi nego mene, a jaz jo ljubim bolj kot svojo svobodo in sem se odločil pasti Raddi pred noge; tako mi je ona zapovedala, da bi vsi videli, kako je njena krasota ukrotila smelega Lojka Zobarja, ki se je, predno je videl njo, igral z deklicami kot sokol z racami. Potem pa bo postala moja žena in me bode negovala in poljubovala, da se mi ne bo več ljubilo vam prepevati pesmi in ne bom žaloval za izgubo svoje svobode! Ni-li tako, Radda?« — Obrnil je oči proti njej in jo je tužno pogledal. Ona je molčala, strogo prikimala z glavo in pokazala z roko na svoje noge. A mi smo gledali in nismo razumeli ničesar. Zahotelo se nam je zbežati daleč stran, samo da ne bi videli kako bo padel Lojko Zobar k nogam deklice — ženske, in najsi bode ta deklica tudi sama Radda. Neki ču' sramote, sočutja in žalosti se nas je polastil.

»Ej, ne hiti tako, prideš še dosti zgodaj, boš še sit...«, se je zasmel on; kot da bi bilo jeklo zazvenelo, tako se je zasmelaj.

»To je torej cela stvar, tovariši! Kaj mi sedaj še preostaja? Preostaja mi le še poskusiti, ali ima moja Radda res tako trdo srce, ka-

kor ga je kazala proti meni. Poskusiti hočem sedaj, oprostite mi, bratje!«

»Ej!« predno smo mogli slutiti, kaj hoče storiti Zobar, in že je ležala Radda na zemlji in v njenih grudih je do ročaja tičal krivi nož Zobarjev. Mi smo otrpneli.

»A Radda je potegnila nož iz prsi, vrgla ga stran zatisnila smehljaje rano s kito svojih črnih las in je rekla glasno in razločno:

»Ostani zdrav, Lojko! Vedela sem, da boš tako storil!« in je umrla.

»Si-li razumeš deklico, sokol?! Proklet naj bom na vekov veke, a bila je vražja deklica ta Radda! Da, da!

»Ej! sedaj hočem pasti k tvojim nogam, ti kraljica ponosna!« je zakričal Lojko, da se je razlegalo po celi stepi; vrgel se je na zemljo, vsesal svoje ustnice v noge mrtve Radde in obležal kot mrtve. Mi smo sneli šapke in stali molče okrog.

»Kaj porečeš k tej stvari, sokol? Da, da! Nur je hotel reči: »Treba ga bo zvezati!« Toda nobena roka bi se ne dvignila zvezat Lojka Zobarja, prav nobena, in Nur je to vedel. Zamahnil je z roko in je odšel v stran. Danila pa je pobral nož, ki ga je bila vrgla Radda stran, dolgo je gledal nanj in sive brke so mu trepetale; na nožu se še ni ohladila Raddina kri in bil je tako kriv in oster. Nato pa je stopil Danila k Zobarju in mu je zasadil nož v hrbet rano nasproti srca. Saj je bil vendar Raddin oče ta stari vojak Danila!

»Tako je prav!« je jasno vzkliknil Lojko, obrnivši se k Danilu, in je padel na prsi k svoji Raddi.

A mi smo gledali. Pred nami je ležala Radda; stiskala je z roko kito las na svoje grudi in njene odprte oči so bile obrnjene proti jasnomodremu nebu, a pri njenih nogah je ležal stegnen smeli Lojko Zobar. Gosti kodri so mu padali na obraz in ni bilo možno videti njegovega obličja.

proletarijata do miru pred očmi! Zoperstavite tako kapitalističnemu svetu izkoriščanja in ubijanja množič proletarski svet miru in bratstva!

Samo glede na stavka »Rajglašajte svojo voljo v vseh oblikah in na vsakem kraju!« ter »Izrabite vsa sredstva, ki vam jih daje organizacija in sila proletarijata v roke!« je ostala konfiskacija v veljavi.

Vprašamo Vas, gospod justični minister, če hočete naposled pojasniti dunajskemu državnemu pravniku, da ima izpolnjevati svojo službo manj brezvestno, kajti če so mu Vaši ukazi že sveto pismo, naj vsaj čita časopise, ne pa da konfiscira članke kar povprek. Vprašamo Vas, gospod minister, če naposled spoznavate, da je bila konfiskacija zgodovinskega dokumenta, ki se je po vsej Evropi lahko neovirano razširjal: sposobna, da naravnost kompromitira ugled Avstrije in njene vlade?

Bečarska volilna reforma.

Na ogrski volilni reformi je že osem let zastavljena beseda ogrskega kralja, ki je v vsakem prestolnem govoru obetal ljudstvu splošno in demokratično volilno pravico.

Malopridna kompanija Lukacs & Tisza, ki gospodari in strahuje sedaj na Ogrskem, je izdelala prav infamen načrt, kako bi ogrsko ljudstvo ocalnila za obljubljeni volilno pravico, in v soboto je bil ministrski predsednik na Dunaju, da dobi za svojo volilno »reformo« cesarsko predskančilo. Ampak mož je imel smolo: budimpeštanskemu našemu glasilu »Nepsavi«, se je posrečilo, da je dobilo v roke izdelek in ga objavilo. Ministrski predsednik bi rad popravil neugodni vtisk, ki ga je na vso javnost napravilo razkritje njegovih nakan, in je dal razglasiti, da v objavi ni ne utemeljevanja, ne statističnih podatkov, vsled česar da izgleda načrt vse drugače in popačeno. Lukacsevo jecljanje, ko je bil pri nečednem poslu in flagranti zasaden, je navaden nezmisel. Zakaj vsi »argumenti« in vsa »statistika« ne morejo iz podlega pakila napraviti poštene volilne reforme.

Vladni načrt je najnesramnejša žalitev demokratičnega dela, predrzna norost, kakor je doslej madžarski oligarhi še niso zagrešili. Po novi volilni reformi imajo s štirindvajsetim letom volilno pravico le tisti ogrski državljani, ki so z dobrim uspehom dovršili srednjo šolo. Ostala »sodrga«, ki ni posedala po gimnazijskih klopih in je dokončala le šest ljudskih razredov, ima volilno pravico še le s tridesetim letom, ako plačuje kaj direktnega davka, ali pa ima samostojno trgovino ali obrt; nastavljeni in delavci v industrijskih podjetjih pa samo tedaj, ako so v trdni službi, poljedelski delavci, ako so tri leta brez prestanka hlapčevali svojemu gospodarju. Ljudje, ki nimajo šolskega izpovedala, a znajo čitati in pisati in so dopolnili trideseto leto, imajo po vladnem načrtu volilno pravico, ako plačujejo vsaj dvajset kron direktnih državnih davkov ali pa imajo osem katastralnih oralov zemlje; tudi industrijski delavci imajo v tej rubriki volilno pravico, ako so vsaj dve leti pri enem delodajalcu, poljedelski sužnji, ako zadnjih pet let niso menjali gospodarja. Ne glede na znanje čitanja in pisanja imajo volilno pravico tridesetletniki, ako plačujejo vsaj 40 kron državnih direktnih davkov ali pa imajo šestnajst katastralnih oralov zemlje.

Predrznost vladnega načrta je zlasti jasna iz določb o volilni pravici delavcev. Prvič je ta pravica silno omejena, vdrugič pa je problematična in popolnoma odvisna od dobre volje delodajalca. Zakaj oligarhi dekretirajo: Za vse one, ki dobe volilno pravico, ako so služili gotovo dobo pri enem gospodarju, je predpisana doba prekinjenja, ako jih delodajalec iz zakonitega razloga odpusti iz službe ali ako sami brez zakonitega razloga izstopijo iz službe. Izpor ali stavka zadavi delavskim množi-

Stali smo globoko zamišljeni. Brke starega Danila so se tresle in naježile so se njegove goste obrvi. Gledal je v nebo in molčal. Nur pa je siv kot mišatnik* legel z obrazom na zemljo in zaplakal tako, da so kot list v vetru trepetale njegove stare rame.

»Imel pa je tudi vzrok za čem plakati, so kol moj! Tako je bilo!

»Če greš, hodi po svojem poti in ne kreni nikoli v stran, od njega. Idi naravnost. Moreti tudi zastoj pogineš. To je vse, sokol!«

Makar je utihnil, spravil pipo v mehur in zapel čekmenj na prsih. Rosil je dež, veter je postal močnejši in morje je bobnelo zamolklo in srdito. Konji so prihajali drug za drugim k agašuločemu ognju, in ko so naju zapazili s svojimi velikimi, umnimi očmi, so obstali nepremično in naju obkrožali s tesnim krogom.

»Hop, hop, ehaj!« jim je prijazno klical Makar in, potrkanjši z dlanjo svojega ljubljene- ga vranca po vratu, se je obrnil k meni in je dejal:

»Čas je iti spat!« — Zavil si je glavo v čekmenj, raztegnel se mogočno po tleh in je atihnil. Meni pa se ni ljubilo spati. Zrl sem skozi stepno temino proti morju, in v zraku je pred mojimi očmi plaval kot carica krasna, ponosna postava Radde. Pritiskala je z roko kito črnih las k rani na grudi, in skozi njene temne enke prste je curljala kaplja za kapljo kri in padala na tla kot ognjeno-rdeče zvezdice.

A za njo je plaval vsesan v njeno peto mladenec — lunak Lojko Zobar; njegov obraz so zakrivali gosti črni kodri, in izpod njih so rosile mnoge hladne in velike solze ... Dež se je vsipal gostejše in morje je prenevalo mračno, svečano himno ponosnemu pa- u krasnih cilganov — Lojku Zobarju in Raddi, ideri starega vojaka Danile.

A ona oba sta krožila v nočni temini lahko brez šuma in nikdar ni mogel krasni pevec Loj- to doseči ponosne Radde...

* Falco rusticolus.

cam volilno pravico; volilno pravico ne daje delavcem zakon, temveč — delodajalec.

Glasovanje je — izimši 60 do 65 mestnih okrajev — javno in so vsi odvisni volilci postavljeni pod kontrolo; na ta način hoče vladajoča koterija paralizirati »škodljive« posledice razširjenja volilne pravice in utrditi svoje zibajoče se pozicije.

Vladni načrt v svoji celoti je nemarno bečarsko zmašilo, ki hoče s kompliciranimi določbami ogoljufati ogrsko delavstvo za volilno reformo in uropati nemadžarskim narodnostim še tisto revno zastopstvo, ki ga imajo sedaj. Ob strahovladi, ki jo izvaja že sedem mesecev grof Tisza, se ne bi bilo prav nič čuditi, da vlada s pomočjo bajonetov in svojih parlamentarnih mamelukov izvede tudi to zlodejstvo in uzakoni svojo volilno »reformo«.

Izpolnitev svečano in ponovno dane obljube ta zanikrna karikatura demokratične volilne reforme ni in boja za enako pravico, ki je razgibal vse sloje ogrskega ljudstva, taki ciganski manevri ne morejo ustaviti. Vprašanje je, kako dolgo bodo na Dunaju še mirno opazovali malopridno početje zanikarne dvojice Tisza-Lukacs?

HENRIK WEBER:

Socializem in vojna.*

(Dalje.)

Tako politika stare internacionale nikakor ni bila politika miru. Smatrala je vojno za neizogibno posledico kapitalističnega načina proizvajanja. Se-le s kapitalizmom da bo izginila vojna nevarnost. Dokler obstoja kapitalizem, da je mir utopijski. Proletariat pa da ne more stati bolni politiki gospodujočih razredov brez zanimanja nasproti. Skušati, da jo mora potisniti v smer, katero zahteva njegov interes. Njegov najvišji interes pa da je uničenje Rusije.

Tradicija stare internacionale še danes vpliva na politiko socialdemokratskih strank. Na Francoskem so zlasti marksisti, ki jih je vodil Quesde, nasprotovali mirovnim tendencam, katere so hotele omogočiti vojno bodisi z mirnim sredstvom pogodb, sklenjenih potom mirovnih sodišč, bodisi z bojevitim sredstvom splošne stavke; tem tendencam so nasprotovali marksisti z naukom, da more vojna izginiti šele takrat, ko izgine kapitalizem. Na Nemškem se je bojevala »skrajna strankina leвица«, zbrana okoli »Leipziger Zeitung« in »Bremer Bürgerzeitung« proti zahtevi po razorožitveni pogodbi z Anglijo z utemeljevanjem, da je razoroženje toliko časa utopijski, dokler obstoja kapitalizem. Na Angleškem je ono krilo socialne demokracije, ki ga je vodil Hyndman, zastopalo mnenje, da je, kakor preje Rusija, sedaj Nemčija najnevarnejša sovražnica evropske demokracije in da toraj Anglija potrebuje močno mornarico, po mnenju mnogih socialistov (Blatchford) tudi na splošni dolžnosti slonečo milico za obrambo nemških napadov. V Avstriji so se poljski sodrugi izjavljali ponovno, da je močna, brambena zmožnost Avstrija potrebna za obrambo ruskega prodiranja. Ali vse te smeri zastopajo vendar samo manjšine socialističnih strank svojih dežel. Vodilne ideje internacionale se zelo razlikujejo od njih.

Staremu marksizmu lastno bojno stališče proti Rusiji tudi dandanes ni brez vpliva. Tudi v zadnji krizi je našlo glasnega odziva v mogočnih napadih na carizem v manifestih balkanskih socialističnih strank, avstrijske splošne eksekutivne, internacionalnega socialističnega biroja; v propagandi nemških, francoskih in angleških socialistov za sporazumljenje teh treh dežel, katero naj bi omejilo moč ruskega carizma, ki izrablja njihovo nasprotje; v Rennerjevem govoru proti Schacherlu na zadnjem stranknem zboru nemško-avstrijske socialne demokracije. Tudi »revolucionarna frakcija« poljske socialistične stranke se sklicuje v svoji Rusiji sovražni agitaciji na marksistično tradicijo.

Ali politika internacionale se ne uravnava nič več pretežno po teh pomislekih. Njen najvišji cilj ni nič več **boj proti Rusiji**, temveč **ohranitev miru**. Politika socializma ima s politiko Marxa in Engelsa izza l. 1853. veliko manj skupnega kakor s politiko fritrederjev (proste trgovine), ki jo je Marx pobijal, s politiko Cobdenistov in Brightistov izza časov krimske vojne. Ta obrat internacionalnega socializma si je treba tolmačiti iz spremembe v razmerju moči, katero je Evropa doživela izza onega časa, v katerem sta Marx in Engels formulirala in ustvarila svojo Rusiji sovražno politiko.

(Dasje prih.)

* »Der Kampf«, VI. 3. str. 97 in sled.

Ljubljana in Kranjsko.

— Založba »Zarje« ima danes od dvanajstih do ene sejo v redakciji.

— Božični prazniki so prinesli letos prav malo ene pozicije, ki jo človek izza mladih let pričakuje, kadar se razgrinjajo jaslice in prižigajo lučke na božičnem drevesu. Že vreme je bilo sovražno pravi idili. Bil je bolj apríl kakor december, ceste in ulice so bile blatne, včasih je pršelo, včasih je čemerna megla zavila vse mesto v svoj zoperni plašč. Kdor ni zakuril peči, je pa vendar imel prav neprijetno sobo. In bilo je letos dosti takih neprijetnih izb, zakaj draginja in pomanjkanje denarja se čuti na vseh koncih in krajih. Že nekoliko let se uče ljudje, kako se je treba omejevati ob kritičnih časih; ali toliko se niso mogli naučiti, da jim ne bi bila letošnja zima prinesla novih težav. Z vremenom bi ljudje še na kakšen način sklenili kompromis; s praznim žepom ga je veliko težje skleniti. Balkanska vojna in vse, kar ji je sledilo, je prav korenito pokvarilo božično veselje. Malo je družin, ki bi se bile na sveti večer lahko polnoštevno zbrale; skoraj povsod so se na tihem ali pa glasno izpraševali: Kakšen božič ima neki sir ali brat pod puško? In čeprav jih je bilo manj pri mizi, niso bili deleži po-

sameznikov nič večji. Edino, kar je nekoliko ublažilo nebožično razpoloženje, so bile zadnje vesti pred prazniki, katere so ugodneje govorile o ohranitvi miru. Kako je drag ta način ohranjanja, pa čuti vse prebivalstvo, pa si ne želi, da bi imelo še več takih božičev. Iluzija, ki jo ustvarjajo zvonomi in sveče, ne more pričarati blagostanja, ki jo moloh tako temeljito razdira, da imajo ljudje ob največjih praznikih več skrbi kakor veselja.

— Danzers »Armeezeytung« je vojaški list, o katerem trdijo oficijelni vojaški krogi, da je popolnoma privatno podjetje. To morajo oni seveda bolje vedeti kakor mi. Toda privatno ali neprivatno — na vsak način je list tako čudovito neumen, da na tem polju lahko izdrži marsikatero konkurenco. Odkar je izbruhnila na Balkanu vojna, je od vseh dobrih duhov zapuščeno glasilo s pravo srednjeveško krvočnostjo hujšalo Avstrijo na vojno in če bi imel usmiljenja vredni pensionist pri tem listu odločevati v politiki, bi se naši vojaki že tepli s Srbi, z Rusi, morda z vso Evropo. Srčna želja novega, močno zmanjšane Napoleona se ni izpolnila, pa so zdaj njegovi možgani dali novo, veliko, čudovito, senačno, patentno, ženialno idejo od sebe. »Armeezeytung« razpisuje nagrado za brošuro, s katero hoče rešiti ves stari svet novih Hunov in Avarov. Brošura mora opisati »zmote in škodljivost socialne demokracije«, nagrada za to imenitno delo pa znaša 1000 kron. Čeden honorarček za malo brošuro! Človek bi kar sedel, da si ga zasluži. Na prvi pogled je delo sicer težko. Včasih so se že krepke glavič ukvarjale z uničenjem socialne demokracije, pa niso imele prave sreče. Ali če se presodi, koliko pojma imajo pri »Armeezeytung« o socializmu in o socialni demokraciji, tedaj je gotovo, da zahteve za to brošuro ne bodo prevleke, pa bi jih celo »Boltau Pepe« premagal. Pa kaj hoče duhoviti list s to brošuro? — V tem tiči vsa ženialnost. Zakaj če se socialni demokraciji zabavlja v krščansko-socialnih, v patriotarskih, v narodnjakarskih listih ali pa v posebni brošuri, je že vse eno. Ali ta brošura bo le sredstvo za velikansko pokončanje socialne demokracije. Dobiti jo imajo mladi oficirji, da zajamejo iz nje znanje, ki ga imajo potem vcepiti rekrutom ... Treba se je močno premagovati, da se človek ne nakrohoče na nepravem mestu, če zve za to vnebovpljočo neumnost. Kako je to značilno za praznoto, ki se potika po možganih teh socialistozrcev: Prečitaj brošuro, pa poldi v boj zoper socializem kakor sv. Jurij zoper zmaja! Drugi ljudje mislijo, da je treba najprej poznati to, proti čemur se hoče človek bojevati. In da se spozna socializem, je treba precej več kakor brošurico, ki jo razpisuje »Armeezeytung«. Ljudje, ki znajo študirati bolj kakor poprečen, za sablo, ne pa za knjigo vzgojen lajtnant, se uče leta in leta, preden se upajo govoriti o socializmu. Mlad praporščak ali poročnik, ki še nikdar ni slišal, kaj je proizvajanje blaga, organizacija razpečevanja, rentni prirastek ali pa konzuma potreba, naj pa kar prečita petdeset strani kakšne površne brošure, pa bo sposoben, da bo rekrutom predaval o socializmu! Ne vemo, kaj misli vojno ministrstvo o tej briljantni ideji. Ali če bi nas vprašalo, bi mu z vsemi jeziki svetovali, naj le kar uvede ta nauk v kasarnah. Take agitacije doslej še nismo imeli; če jo napravijo, dobimo zaveznike, sicer neprostovoljne, ali tako koristne, da sami ne bi mogli boljše propagande. Naj vpelejo v kasarnah protisocialističnih nauk, pa bomo dobili iz vojašnic toliko socialistov, da bo kaj. Bojimo se le, da Krobotina ideja »Armeezeytung« ne bo tako všeč, da bi se realizirala. Zato pa ima tisti, ki si hoče zaslužiti nagrado, še lažje delo. Kajti brošura nazadnje vendar ne bo nič drugega kakor makulatura.

— Nekoliko državnozbornske statistike. Zgovornost avstrijskih poslancev je veliko večja nego v vsakem drugem parlamentu. Tega ne dokazuje samo nekoliko obstrukcionističnih govorov, pri katerih so posamezni poslanci »pobijali rekorde« in kjer je bilo pravzaprav jako malo resničnega govorjenja, ampak vsa statistika avstrijske parlamentarne retorike. Zapisnik zbornice šteje za zasedanje od 17. julija 1911 do 13. decembra 1912, to je za 127 sej, 6201 ti-skano stran znanega četvernega formata. Na teh straneh je 975 govorov, ki pripadajo 337 govornikom, 179 poslancev še ni govorilo, odkar se je sešel sedanji parlament. Največkrat sta govorila poslanca Seitz (socialist) in Fresl (češki rad.), namreč vsak po šestnajstkrat. Dvanajstkrat je govoril Choc (češki rad.), desetkrat dr. Renner (soc.), Breiter (poljski divj.), Buřival (češki rad.) in dr. Ofner (divj.); devetkrat Daszynski (soc.) in Stölzel (nemški nac.); osemkrat Biankini, Friedmann, German, Jerzabek, Schraffl, Stark, Steinwender; sedemkrat Benkovič, Kalina, Konstantin Lewicki, Markhl, Mühlwetter, Steinhau, Šmeral; šestkrat Bugatto, Ellenbogen, Adolf Gross, Heilinger, Hummer, Jarc, Kemetter, Kotlař, Kramar, Malik, Antonin Nemec, Pollauf, Rybař, Tresić, Waber, Zahradnik; petkrat Adler, Baechle, Diamand, Dulbič, Gustav Gross, Jirasek, Koerner, Korošec, Kuranda, Licht, Jos. Neumann, Okunewski, Pantz, Pitacco, Schürff, Smoldaka, Verstovšek, Winarsky, Leo Winter, Vitijk, Zenker. Štirikrat je govorilo 32 poslancev, med njimi socialisti Glöckl, Habermann, Liebermann, Prokeš, Seliger, Střibny in Tuřar, ter Slovenci Gostinčar, Hladnik, Krek in Hrvat Laginja. Po trikrat je govorilo 52 poslancev, med njimi socialisti Aust, Binovec, Cingr, Czech, Forstner, Hillebrand, Leuthner, Pittoni, Rieger, Schacherl, Schiegl, Tomschik, Vacek in Maks Winter, Slovenci Jankovič, Povše in Šusteršič ter Hrvat Ivčević. Po dvakrat je govorilo 82 poslancev, med njimi socialisti Abram, Löw, Marek, Modraček, Pik, Prošek, Reger, Resel, Schuhmeier, Vanek, ter Slovenci Demšar, Grafenauer in Ravnihar. Po enkrat je govorilo 109 poslancev.

— Društvo ljubljanskih mizarjev in sorodnih strok« vabi k XVII. Silvestrovi veselici, ki se vrši v torek, dne 31. decembra t. l. v Švicariji. Igra priljubljeni češki oktet. Spored bo

jako obširen: srečolov, šaljiva pošta itd. Po dovršenem sporedu ples. Začetek točno ob 8. zvečer. Vstopnina za osebo 50 vin. Vstopnice preskrbi lahko vsak član, dobe se pa tudi na dan veselice pri blagajni. Ker je čisti dobiček namenjen skladu za onemogle člane ter vdomam in sirotam, vabi k mnogobrojni udeležbi veselični odsek. Kakor običajno vsako leto, se bodo tudi letos prireditelji potrudili, da bo veselica prav izvrstno animirana. Kdor se torej hoče na koncu sargeta leta in ob pričetku novega leta prijetno zabavati, naj se potruži v Švicarijo.

— Šišenska podružnica »Vzajemnosti« in podružnica strokovne organizacije železničarjev v Spodnji Šiški priredita v torek, 31. decembra v salonu gostilne pri »Anžoku« (J. Reberšak) Silvestrov večer z obilim in lepim sporedom. Več povedo vabila.

— Podružnica »Vzajemnosti« v Mostah priredi v torek, dne 31. decembra 1912 v salonu in ostalih prostorih gostilne pri Pavšku na Martinovi cesti Silvestrov večer. Sodeluje podružnični tamburaški zbor. Na sporedu je koncert, srečolov, šaljiva pošta, korijandoli in ples. O polnoči pozdravni govor. Začetek ob 8. zvečer. Vstopnina 40 vin. za osebo. Na mnogobrojno udeležbo uljudno vabi vse sodruge in sodružice odbor.

— Smrtne nezgoda. V soboto je šel 72letni kajžar Matevž Kepic iz Srednje vasi na Visoko. Med potoma ga je došel voznik, ki je Kepica vzel na voz. Na Visokem je hotel Kepic iz voza, a je tako nesrečno padel, da je čez nekaj minut umrl.

— Tatinska dvojica. 28letni brezposelni dninar Franc Kropac iz Šenčurja pri Kranju je že od novembra l. l. v družbi svoje ljubice Terzije Skvarče iz Šenčurja kradel kuretino v okolici Medvod in Kranja. Ukradeno kuretino sta prodajala v Ljubljani, nekaj pa sta pojedla sama. V nedeljo sta kampirala v gozdu pri Zbi-ljah, kjer so ju orožniki dobili in aretirali.

— V Ameriko se je hotel v pondeljek odpeljati Lazo Kovačević iz Jesenika pri Ogulinu ter se s tem odtegniti vojaški dolžnosti. Namen mu je pa preprečiti na južnem kolodvoru službujoči stražnik Večerin s tem, da ga je aretirali. Oddali so ga pristojni oblasti.

— S trebuhom za kruhom. V ponedeljek se je iz južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 6 Hrvatov, nazaj jih je prišlo pa 14, 5 Kočevarjev je prišlo z Dunaja, 150 Lahov se je pa vrnilo domov iz Spodnje Avstrije.

Stajersko.

— Štajerski deželni zbor se ima meseca januarja še enkrat sklicati. To se pravi: Poizkusiti hočejo, če bo mogel zborovati. Ta mesec se zasedanje ni posrečilo, ker so bili slovenski obstrukcionisti po drugih opravkih preprečeni, da bi se udeležili sešije. Vlada še vedno upa, da bo imela prihodnji mesec več sreče in pripravila slovenske klerikalce do tega, da opuste obstrukcijo. Če pa bodo poizkusi brezuspešni, se deželni zbor razpusti in razpiše nove volitve. Temu so se doslej upirali nemški klerikalci, ker se boje, da jim vzame Pantzova skupina nekoliko mandatov.

— Hrastnik. Na Silvestrov večer priredi tukajšnje delavstvo plesno veselico v gostilniških prostorih kons. društva. Za razna razvedrila je dobro skrbjeno. Ker je čisti dobiček namenjen novoustanovljenemu pevskemu zboru, se preplačila hvaležno sprejemajo. Vstopnina je 40 vin. za osebo. Da bude veselica dobro uspela, se prosi cenjene sodruge, da se iste vsi udeležijo. Svira slavnih hrastniških orkester.

Koroško.

— Koroški nemški nacionalci so za božič storili veliko delo. V Borovljah se je zbral njih »Volksrat« in je sklenil resolucijo v kateri pravi, da pričakuje od vseh nemških poslancev odločen nastop proti vsakemu stremljenju, ki gre za tem, da bi se raztrgale sedanje kronovine. Ubogi naciji zaslužijo pač pomilovanje vsakega človeka, ki ima še kaj srca v prsih. Zakaj slepota je vedno usmiljena vredna, tudi če je slepota kakšne posebne vrste, n. pr. politična. Trilateralizem, o katerem tudi nekaj govore v svoji resoluciji, je beseda, na katero ne prisegamo, ker ne želimo pravice le za svoje pleme, ampak za vse narode in mislimo, da je treba v Avstriji izpremembe na severu in na jugu. Ali čudno je, kako znajo nacionalci sami sebe udariti po zobeh, pa niti ne čutijo tega! Na Češkem se bojujejo nemški nacionalisti z vso strastjo za to, da bi se češka dežela raztrgala in da bi oni dobili svoj poseben »Deutschböhmen«. V volilnih oklicih za Kočevje smo čitali — ne da bi se bili zaradi tega razburjali — izraz »unser Gottscheer Land«. Ali na Koroškem, na Štajerskem, na Tirolskem je zločin, kar je drugod prav! Če protestirajo koroški nacionalisti zoper raztrganje dežel, se bodo češki Nemci lepo zahvalili pri njih. In kje je potem enotnost nacionalizma? ... Take resolucije bi bile s svojo neslanostjo seveda popolnoma neškodljive. Zakaj neizogibnega razvoja ne morejo ustaviti tako brez duha popisani kočski papirja. Toda nacionalistična blaznost na eni strani odmeva od druge strani. Vsakdo se ne zna smejati takim izbruhom neumnosti. Posledica je strupeni narodni boj, ki ustvarja v Avstriji pekel.

Goriško.

— Železniški most južne železnice pri Podgori, po katerem je bilo prepovedano hoditi zadnje tedne, je zopet odprt občinstvu.

Trst.

— Pevski odsek društva »Ljudski odere« vabi vse pevce, da se v soboto, dne 28. t. m. gotovo udeležijo generalne vaje za Silvestrovi večer.

— Izseljevanje preko Trsta. S parniki Avstro-Amerikane se je odpeljalo iz Trsta v no-

vembru letos v Severno Ameriko 1420 izseljencev, v Južno pa 1854; skupaj torej 3274 oseb; lani v istem mesecu je bilo izseljencev 2293, in sicer v Severno Ameriko 1189, v Južno 1104. — Od 1. januarja do konca novembra letos se je izselilo v Ameriko 23.884 oseb, lani v istem času 15.790.

Vestnik organizacij.

Odbor podružnice „Vzajemnosti“ v Mostah ima v nedeljo 29. t. u. v društvenih prostorih zelo muno sejo. Odborniki so vabljani k polni udeležbi.

Združena odbora šišenske podružnice „Vzajemnosti“ in podružnice strokovne železniške organizacije v Sp. Šiški imata vožnjo seje danes v petek ob 8. zvečer v pisarni kons. društva za Ljubljano in okolino. Tudi pomožni odbor za Silvestrovo veselico naj se te seje zanesljivo udeleži.

Vse šišenske sodruge, ki hočejo pomagati, pri pravih za Silvestrov večer prosimo, da se udeležijo sestanka, ki se vrši v ponedeljek, 23. decembra ob 8. zvečer v pisarni Konsumnega društva v Sp. Šiški. Vabljeno so tudi člani pomožnega odbora, ki je bil izvoljen na skupni seji.

Člane šišenske „Vzajemnosti“, ki so zaostali s svojimi prispevki, opozarjamo na pravila zveze, ki določajo za trimesečno zaostlost v prispevkih izključenje. Prosimo jih torej, da kolikor možno hitro odračunajo zaostale prispevke pri blaginjski podružnici, ki sprejema vsako nedeljo od 11.—12. v sobi železniške strokovne podružnice v Spodnji Šiški nad prodajalno Kons. društva Sprejema jih pa tudi namestnikov blaginjske poslovnice v prodajalni kons. društva v Sp. Šiški.

Priprave za otvoritev knjižnice šišenske podružnice so že v teku in ako ne bo zaprek, se bo otvorila prvega četrtega prihodnjega leta. To v vednost vsem članicam in članom. Prosimo pa potrpejivo!

Moste. Sodrugi v Mostah določijo „Družinski koledar“ pri sodr. Valentinu Verhuncu v konsumnem društvu.

Krakovno-Trnovo. Tukajšnji sodrugi določijo „Družinski koledar“ pri sodr. Winkelhoferju v prodajalni konsumnega društva.

Jesenice. „Družinski koledar“ je dospel in se dobi pri sodr. Stefanu Weissu.

Ljubljana. „Vzajemnost“ je naročila brošuro sodruga O. Baura „Razredni ali narodnostni boj?“ in se dobi pri knjižničarju po 6 vin. izvod.

Ljubljana. Opozarjamo na IX. veliko mednarodno masakarado, ki bo v soboto dne 18. januarja 1913 v veliki dvorani „Narodnega doma“.

Zadnje vesti.

SE ENA NEUMAYERJEVA DEMISIJA.

Dunaj, 26. decembra. V krščaško socialnih krogih govore, da bo dr. Neumayer tudi kot namestnik deželnega maršala demisioniral, čim bo izvolitev dr. Weißkirchnerja za župana potrjena. Pravijo, da je bil Neumayer imenovan za maršalovega namestnika kot dunajski župan in da bo iz tega izhajala logične posledice.

ŠPIONAŽA.

Dunaj, 26. decembra. Senzacija zbujala hunska afera, kateri so prišli na sled v Drohobizu v Galiciji. Zandarski nadporočnik Babel Frohnsberški je na pošti dognal, da ima vpokojeni stotnik Teodor Kuzyk, ki je zdaj ravnatelj rusinske narodne banke in funkcionar državnega pravdnštva, obširno korespondenco z osebami na Ruskem. Ker že leto dni sumijo, da je v Drohobizu središče intenzivne špionaže za Rusijo, je nadporočnik Babel aretirati stotnika Kuzyka in izvršil pri njem hišno preiskavo, pri kateri je našel veliko obteževalnega materiala. Baje je Kuzyk izročil Rusiji veliko dragocenih vojaških načrtov in zemljevidov. Izročili so ga garnizionskemu sodišču v Przemyslu. Kuzyk je 62 let star. Kot stotnik je služil pri 10. polku in je delal tudi v vojnogeografskem zavodu. Vpokojen je bil leta 1895.

ARETACIJA POSLANIKOVE ŽENE.

Berlin, 26. decembra. V Zemunu se je primeril slučaj, ki je zelo neprijetno zadel nemške oficijalne kroge. Zemunska policija je aretirala ženo nemškega poslanika v Belgradu Griesingerja, češ, da opravlja špionažo za Srbijo. Njeni protesti so bili brezuspešni, kljub temu, da je pozivala na poslaniški urad svojega moža. Šele ko je poslanik izvedel, kaj se je zgodilo in posredoval, jo je policija izpustila na svobodo.

RAZVELJAVLJENE OBČINSKE VOLITVE.

Riva, 26. decembra. Tirolsko namestništvo je ugodilo ugovorom proti zadnjim občinskim volitvam v Rivi in razveljavilo volitev za tretji razred zaradi formalne napake, ker en del volilcev ni dobil poziva od člana volilne komisije, temveč od občinskega tajnika. Volitve v I. in 2. razredu niso razveljavljene.

BOJI.

Pred Skadrom.

Cetinje, 26. decembra. V torek se je vnel na planjavi pred Skadrom boj med turškimi in črnogorskimi prednjimi stražami. Bitka, ki se je pričela ob 6. zvečer, je trajala do polnoči. Turki so poizkusili izpad iz mesta, pa so bili odbiti z občutnimi izgubami. Črnogorci so imeli 7 mrtvih in 24 ranjenih; med temi je 1 častnik.

Pred Janino.

Atene, 26. decembra. Vojno ministrstvo objavlja poročilo o artiljerijskem boju, ki se je vnel med Janino in trajal z raznimi presledki ves dan. Druga divizija, ki se je zapletla v boj s prednjimi stražami, je ohranila svoje pozicije. S četami, ki so došle iz Aten, in pojačale desno krilo, se je izvršilo rekonosciranje s popolnim uspehom. Našlo se je 120 trupel ubitih turških vojakov.

Atene, 26. decembra. Po zadnjih vestih iz glavnega tabora se zdi, da nameravajo ostanki turške monastijske armade preprečiti pohod grških čet proti Janini. Pričakujejo se vsak čas vesti o bitki.

VTISKI MIROVNE KONFERENCE.

V Carigradu.

Carigrad, 26. decembra. Turško časopisje govori zelo ogorčeno o mirovnih pogojih balkanskih zaveznikov in pravi, da so absolutno nesprejemljivi. Historični in politični razlogi

nasprotujejo opustitvi Odrina. Prav tako je izključeno, da bi se Turčija odrekla egejskim otokom.

Carigrad, 26. decembra. Nekateri časopisi pozivajo vlado, naj pokliče turške pooblaščenke z mirovne konference domov in naj takoj nadaljujo vojno, češ da gre zaveznikom le za to, da pridobijo časa in izstradajo Odrin.

V Berlinu.

Berlin, 26. decembra. V političnih krogih smatrajo mirovne pogoje, ki so jih naznanili balkanski delegati Turkom, za pretirane, češ da bi postala evropska posest za Turčijo brez vrednosti, če bi jih sprejela. Mislijo pa, da so zavezniki namenoma stavili previsoke zahteve, da bodo mogli pri mešetarenju kaj popuščati.

Pritisk velesil.

Carigrad, 26. decembra. Turški vladi se je baje namignilo, naj čimprej sklene mir, ker bi drugače posredovale velesile, ki bi se poslužile tudi primernih sredstev za pritisk.

DANEV OSTANE V LONDONU.

London, 26. decembra. Vesti, da je bolgarski ministrski predsednik dr. Danev odpotoval na kontinent, niso resnične. Danev ostane v Londonu.

UKAZ KRALJA FERDINANDA.

Sofija, 26. decembra. Kralj Ferdinand je izdal vojski dnevni ukaz, s katerim priporoča, da se strogo izvrše vsi ukrepi zdravstvenega nadzorništva, ki imajo namen izboljšati higienične razmere pri četah; nadalje ukazuje, da se imajo vsak dan vršiti vojaške vaje, združene s predavanji o bolgarskih in turških operacijah, ob sodelovanju vojaških godb; strogo se ima varovati vojaška disciplina, da se ohrani red in zakonitost. Življenje in imetje prebivalstva brez razlike vere in narodnosti se ima rigorozno varovati. Vojaštvo se ima vzdržati vsakega izgrede, ki bi mogel škodovati vojaškemu ugledu in dobremu glasu, ki ga uživajo Bolgari po sveta.

MASAKRI NA BALKANU.

Turčija zahteva anketo.

Carigrad, 26. decembra. Turška vlada se je obrnila od vseh velesil s prošnjo, da bi sklicale anketo, ki naj bi preiskala grozodejstva Bolgarov in Orkov v Macedoniji, Bolgarske in grške čete baje sistematično more mohamedansko prebivalstvo, izvzemši ženske in otroke.

Begunci v Solunu.

Solun, 26. decembra. V mestu je veliko številno mohamedancev, ki so pribežali sem iz strahu pred sovražnimi vojskami. Vkljub premirju se ne upajo vrniti v svoje domačije, ker prihajajo sem glasovi o velikih grozotah, ki jih baje počenljajo Orki in Bolgari v okupiranih pokrajinah. Tukaj se je ustanovil mednarodni podporni odbor, ki pa ima le zelo skromna sredstva. Vsled tega je položaj beguncev nad vse žalosten. Napravili so jim šotore, ki jih pa ne morejo varovati sedanjega slabega vremena. Posebno umira veliko žensk in otrok.

Bolgarski demanti.

Sofija, 26. decembra. (Posebno poročilo.) V inozemskih listih se zadnji čas zopet množe vesti o barbarskih zločinih, ki so jih baje počenljali bolgarski vojaki po krajih, katere so zavzeli tekot vojne. Iz Soluna se je po evropskem časopisju razširilo poročilo, katero sloni baje na vesteh bivšega turškega državnega pravdnika v Strumici, Mahat Haki-bega. Po teh vesteh so baje Bolgari, ko so se umaknili turški vojski, pomorili v Strumici in okolici 831 mohamedancev. Iz enakega vira prihaja baje vest, da so Bolgari oropali dvesto prodajal, ter da so mnogo mohamedancev bestialno trpinčili, preden so jih umorili. Nadalje trdijo, da so ženske takoj pomorili s kristjani, otroke krstili, kar je ostalo moških živih, pa prisilili, da prestopijo h krščanstvu. Zanesljive informacije potrjujejo, da so vse te vesti v krvavi fantaziji pretirane, deloma pa tendenciozno zavite. Ko je izbruhnila vojna, so se v mnogih krajih zopet pojavile stare čete, katere so že leta in leta vznemirjale Turčijo. Za njihov obstanek, ki se zdi civiliziranim državam absurd, je v prvi vrsti odgovorna Turčija sama; prav tisti razlogi, ki so povzročili sedanjo vojno, so bili krivi, da so te čete hajdukovale po vsej Turčiji. Sestavljene so bile iz vseh narodnosti, kar jih je bilo v Turčiji. Imele so prvotno politične namene, ali glede na neurejene notranje razmere v Turčiji je lahko umeti, da včasih ni bilo prave razlike med političnim bojem in navadnim ropom. Cesar ni mogla Turčija odpraviti v desetletjih, to se od balkanskih zaveznikov ne more zahtevati v par tednih, posebno ne v vojnem času. Da so se nekatere take čete, ko so dobile priliko, krvavo masčevale za krvave krivice, ki so jih prej same ali pa sorodniki njih članov pretrpeli, je verjetno. Ali število žrtv, ki so tuptam žal padle, je naravnost fantastično pretirano. Znaní so nekateri slučaj, da so četaši ubili Turka, ker se je iz njegove hiše streljalo nanje. To so obžalovanja vredni slučaji. Nikakor pa ne gre, da bi se taki dogodki očitali bolgarski vojski, o kateri se lahko trdi, da je povsod uredila razmere, kolikor je bilo v naglici le mogoče in je vzdrževala disciplino med svojim vojaštvom s pedantično strogostjo. Izmišljotine v omenjenih poročilih so na prvi pogled jasne. Če bi se bile res zgodile take grozote, je vendar naravno, da ne bi mogel begunec, tudi če je bil pred državni pravdnik, navedati tako natančnih števil, ko je še število vojaških izgub težko tako natančno določiti v tako kratkem času. Absurdna je vest, da silijo Bolgari Turke na pokristjanjenje. Bolgari so v verskem oziru zelo tolerantni. Po nekod prestopajo posamezni mohamedanci res na pravoslavje; večinoma to niso Turki in nihče jih ne sili na to. V okupiranih krajih se vrše mohamedanski obredi tako kakor prej. Ravno tako je smešna trditev, da se silijo turške ženske v zakon z Bolgari. To nasprotuje vsemu naziranjju balkanskih narodov o sklepanju zakonov, ka-

terege si Bolgar niti misliti ne more brez gotovih šeg, obredov in slavnosti. Če se skliče res evropska anketa o „bolgarskih grozodejstvih“, se je Bolgari nimajo bati.

TURŠKE PRIPRAVE.

Carigrad, 26. decembra. Vsi častniki, ki so stali pri Cataldži in so dobili dopust za dobo premirja, so poklicani, da se v 24 urah zgloše pri svojih polkih.

RUMUNIJA NE MOBILIZIRA.

Bukarešt, 26. decembra. Oficijozna „Romanie“ demantira vesti, ki pravijo, da se ima v kratkem mobilizirati rumunska armada. Omenjeni list pravi: Neprenehoma se morajo zavračati te vesti, ki jih spravlja neko časopisje na Rumunskem z bolesto vztrajnostjo v svet. Dobro bo, če se ve, da bo Rumunska le takrat mobilizirala, kadar bo imela namen začeti kakšno vojsko. V sedanjem momentu pa nima nobenega povoda za to.

OBNOVLJENA BRZOJAVNA ZVEZA.

Carigrad, 26. decembra. Brzojavna zveza med Carigradom in Solunom je obnovljena.

SUHOMLINOV V LIPSKEM.

Peterburg, 26. decembra. Vojni minister Suhomlinov se je odpeljal v Lipsko, da se udeleži polaganja temeljnega kamna za rusko kapelo v spomin ruskim vojakom, ki so padli v bitki pri Lipskem.

KUGA.

Peterburg, 26. decembra. Uradno je mervsko okrožje razglašeno za okuženo; v donski guberniji, v Samarkandu in v Buhari je po uradnem poročilu nevarnost, da se zanes kuga. Izdane so stroge odredbe.

NEZGODA NA MORJU.

Messina, 25. decembra. Snoči sta zažela v mesinski ožini, v višini Fara, dva parnika drug v drugega. Iz Tobruka je prihajal italijanski parnik „Adria“ z vojakii iz Tripolitaniije na krovu; drugi parnik je bil „Rakoczy“, last paroplovne družbe „Adria“, ki je prihajal iz Reke. Posledice karambola na srečo niso hude. Obe ladji sta brez tuje pomoči odpluli v mesinsko pristanišče, da se konstatirajo poškodbe.

SLIKAR DETAILLE UMRL.

Pariz, 25. decembra. Včeraj je znani slikar Eduard Detaille nenadoma umrl vsled srčne kapi. Rojen je bil leta 1848. in se je učil pri Meissonieru.

KITAJSKO IN TIBET.

London, 25. decembra. »Agence d'Extremes Orient« javlja, da je kitajska vlada sklenila poslati diplomatsko misijo v Lhaso, da imenuje Dalaj Lamo zopet slovesno za glavarja tibetanske budistične cerkve. Angleška vlada je mislila dovolila, da potuje čez Indijo, toda brez vojaškega spremstva. S to akcijo dobi Kitajska na videz zopet vrhovno oblast nad Tibetom, ker hoče Dalaj Lamo sprejeti svoje imenovanje od kitajske vlade. Misli se pa, da mu je vlada zagotovila take koncesije, da bo v resnici neodvisen.

(Pred treni leti se je Dalaj Lama, »tibetanski papež«, uprl in takrat ga je kitajski cesar odstavil. Dalaj Lama je pobegnil na angleška tla in zaprosil za angleško zaščito, katero je tudi dobil. Angleška politika je šla za tem, da dobi Tibet popolnoma v svojo oblast. Ko je se ustanovila kitajska republika in je vlada odposlala vojsko v Tibet, se je morala ta na angleško zahtevo ustaviti na meji. Sedaj si hoče Kitajska zagotoviti oblast nad Tibetom vsaj po imenu s tem, da je zopet imenovala Dalaj Lamo.)

ČILENSKE BOJNE LADJE.

Santiago, 26. decembra. Vojno ministrstvo republike Čile zavrača vesti, da kupuje Anglija njene bojne ladje, ki so v službi in ki se še grade.

REVOLTA V BRAZILJI.

Rio de Janeiro, 26. decembra. Potrjuje se, da se je v Manaos, v amaconski državi, uprla policijska četa. Guverner je pobegnil.

Božična darila ameriških milijarderjev.

»Svenska Dagbladet« poroča o božičnih darilih ameriških Nabobov, ki kažejo kako lakomnišeno razsipavajo denar, ki so ga jim nagrmadili drugi. V predpreteklem letu je delala v krasni palači v Baltimoru cela četa rokodelcev že od novembra pod nadzorstvom hišnega gospodarja. Na božični večer je žarel gospodarjev sin od veselja, ker izpolnjene so bile vse njegove želje. Ali čakalo ga je še večje preseenečenje. Oče ga je povedel v dotlej zaklenjeno sobo in kar je uzrl deček tuka, je bilo tako prelestno, kakor slika iz »Tisoč in ene noči«. V sredi velike dvorane je bila zgrajena vas, s cerkvi in mlini, obdana z njivami in gozdovi. Skozi vasio je žuborel potok, čigar voda se je nabirala v ribnjaku, na katerem so plavale žive race in gosi. Hišni gospodar je pritisnil na gumb, in sedaj so pričeli zvoniti cerkveni zvonovi, vozovi so drdrali po vaških ulicah in otroci so zaplesali vesel ples. To božično darilce je veljalo le — 168.000 K!

Ali to darilo nikakor še ni najdražje, še dražja božična darila so pri ameriških dolar-skih knezih v navadi. Odraslim družinskim članom poklanjajo za božično darilo bonbone, ki pokajo. Po dva metra so dolgi in napolnjeni z najdragocenejšimi verižicami biserov in draguljev, ki so vredne na stotine kron. Otroci dobivajo igrače, katerih vrednost presega letni zaslužek marsikaterega delavca. Miljarder Whitney je predlanskim podaril svojemu sinu med drugim tudi ropotuljo iz slonove kosti, okrašeno z zlatom in dragulji, ki je veljala »le« 4200 K! Lord Sharon v Los Angeles je podaril

leta 1908 svoji hčerki punčko z imenom Kitty, ki je sama hodila, opirajoča se na solnčnik. Glava punčke je bil umetniško napravljen avtomat. Punčka je veljala 38.000 K. Punčka je imela opremo in opravo, kakor jo ima bogata mlada dama. Vse toaletne priprave so bile iz srebra. Lord je poskrbel punčki tudi hišno, ki jo je morala oskrbovati tako, kakor je zaukazala njena mlada gospodarica.

Drug ameriški milijonar je podaril svoji hčerki lovski vozček s šetlenskimi ponijem. Poni ni bil večji kakor bernhardinski pes. K tej miniaturni opreji ji je podaril strežaja, ki je bil le nekoliko večji kakor konj. Ralf Sullivan, sin milijarderja v Filadelfiji, je dobil za božično darilo najdragocenejši železniški vlak sveta, ki je bil napravljen natančno po modelu pacifičnih železniških vlakov, s signalnimi napravami, brzojavom in telefonom. Vlak je bil 76 metrov dolg. Stroj so napravili v največji ameriški tovarni, veljal je 3600 K, dolg je bil 1 meter 40 centimetrov, kurl se s špiritom in je na uro lahko prevozil 14 kilometrov. Železniški tir so napravili na prostem, zgradili so predore in mostove, vozovi so bili razkošno opremljeni. To božično darilo je veljalo »samo« eno četrtno milijona kron.

V Novem Jorku je dal zgraditi predlanskim milijonar svojemu sinu postajo za brezžičen brzojav. Drugi so mu sledili. No, otrokom pa ni bilo dovelj, da so lahko brzojavljali od palače do palače. Nekoč viharno noč je dobila rešilna postaja ob obrežju brezžično brzojavko, da je v bližini Rhode-Island ladja v nevarnosti. Takoj so odpluli rešilni čolni na pomoč, a o ogroženi ladji ni bilo ne duha ne sluha. Prihodnji dan se je izvedelo, da so uprizorili nadebudni sinčki milijarderjevi le »šalo«. Zadeva bi postala zelo neprijetna za milijarderja. Ali čemu ima denar? Podaril je mornarjem, ki so v viharni noči odpluli na morje primerne svote, in za oblasti je bila stvar s tem urejena.

Carnegie je podaril svoji petletni hčerki Margareti palačo, ki je veljala deset milijonov kron in ki je imela 80 razkošno opremljenih sob. 35 služabnikov je imela mlada posestnica na razpolago. Vanderbilt je podaril svoji nevesti nakitje iz briljantov in rubinov, ki je veljalo 2.500.000 K. Oliver Belmonts je podaril svoji ženi za božič vratno verižico iz biserov, ki je bila nekoč last Marije Antoanete in za katero je plačal 840.000 K.

Ta darila ameriških milijonarjev kažejo vso njihovo objestno bahavost in nekulturnost. Drug drugega hočejo prekositi. Kažejo pa tudi ljudstvu naš krasni svetovni red, bodo ljudske mase in brezmejno razkošje višjih desetisočev.

Novice.

* **Velikomesna beda.** Tisočpetsto ljudi na dan išče zavetja v poslopjih, ki jih vzdržuje dunaj. društvo za zavetišča. Društvo razpolaga s tremi velikimi poslopji v Meidlingu in Favoritnu. Med onimi, ki iščejo zavetja, je sto družin z nad petsto otroci.

* **Žrtve ruskega carizma.** Te dni je umrl eden najodličnejših ruskih sodrugov, Vasilij Jefimov. Umrl je v moskovski ječi »butirki«, kamnitem grobu tisočih in tisočih, ki so ljubili pravico in resnico bolj nego svoje življenje. Vasilij Jefimov je bil znan proletarcem širom Rusije, ki jo je prepotoval pod različnimi imeni Samson, Saratovec, Boris, Smirnov itd. Umrl je vsled zastrupljenja krvi, ki so mu jo povzročili železni okovi na nogah. On, ki je vse svoje življenje delal na to, da bi rešil ruski proletarijat iz okov, je umrl v okovih in vsled njih. Kruta ironija usode! Izšel je iz proletariata in je že dolgo vrsto let delal neutrudljivo v delavskih organizacijah, dokler ga niso v Moskvi aretirali, ker je bil — socialen demokrat. Obsojen je bil zaradi tega »zločina« na večletno prisilno delo. Star je bil šele 26 let in ni mu bila dana prilika, da bi bil razvil ves svoj bogati talent in svoje velike zmožnosti. Njegova smrt je vsakdanja drama po ječah, konec, kakoršnega učka vsako leto na sto in sto sodrugov in sodružic po ječah in v pregnanstvu in vendar je nenadomestljiva izguba v še mladi ruski delavski stranki.

Gospodarski pregled.

** **Dividende naraščajo!** Dividenda avstro-ogrskje banke bo znšala letos 126 K, dočim je znašala lani 104 K 40 v. Lani je bilo čistega dobička 29,5 milijonov K, letos 44,4 milijonov K.

** **Razvikle industrije v Avstriji.** Leta 1911 je bilo v primeri z letom 1901 več podjetij za 4376; za tretjino več od leta 1901. Takrat je bilo tvornic 11.805, leta 1911 pa 16.181.

** **Sveče se podražje.** Lastniki tvornic sveč v Avstro-Ogrski so sklenili povišati ceno svečam in sicer za 4 K pri 100 ovitkih sveč prve vrste; za 3 K pri svečah druge vrste.

** **Razširjenje ladjedelnice pri Sv. Roku.** Upravni svet ladjedelnice pri Sv. Roku v Miljah je sklenil razširiti podjetje in nakupiti v to svrhu 18.000 kvadratnih metrov obsegojoče zemljišče.

Umetnost in književnost.

— **Iz gledališke pisarne.** V soboto se ponovi za nepar-abonente fantastična Offenbachova opera »Hofmannove pripovedi«. V nedeljo popoldne (izven abonementa, za lože nepar) melodiozna opereta »Ptičar«; zvečer o priliki antialkoholističnega zborovanja »Ubi-jač«, drama po velikega Zole romanu »L'Assommoir«, ki kaže v pretresljivih slikah gonobe posledice alkoholizma. Predstava se začne ob 7. uri, da se je lahko vdeležje tudi tujci, ki se hočejo odpeljati že zvečer iz Ljubljane. Opera pripravljva »Naskok na mlin«, drama Strindbergovega »Upnika«.

— **Odborova seja »Matiče Slovenske«** dne 23. decembra t. l. — Predsednik se v toplih besedah spominja prof. Fr. Orožna, načelnika zemljepisnemu odseku in sodruku »Matiče Slovenke«, nadalje odborika Iv. Fabjančiča.

Ameriški sodrugi, za katere je prirejena posebna izdaja, dobe „Družinski koledar“ pri „Jugoslovanskim izdavačkim kućama“ u Beogradu. — Cena enemu izvodu 30 centov.